

ภาวะผู้นำในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ของพระราชปัญญาโมลี (จรัล ทตฺตสิริ)

LEADERSHIP IN SANGHA AFFAIRS ADMINISTRATION

OF PHRARAJAPANYAMOLI (JUMRAT DATTASIRI)

นายพุทธิพงษ์ กันทะรส*

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาแนวคิดภาวะผู้นำเชิงพุทธในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ๒. การบูรณาการหลักภาวะผู้นำเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระราชปัญญาโมลี (จรัล ทตฺตสิริ) ๓. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระราชปัญญาโมลี (จรัล ทตฺตสิริ)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ภาวะผู้นำเชิงพุทธในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่เหมาะสมในยุคโลกาภิวัตน์ ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงพุทธในทางพระพุทธศาสนาได้เน้นให้เห็นความสำคัญของตัวบุคคล เพื่อให้บุคคลสำรวจฝึกฝนปรับปรุงตนเอง เพราะต้องการให้รู้จักตนเอง รับผิดชอบตนเอง เคารพเชื่อมั่น และช่วยเหลือตัวเอง การมีภาวะผู้นำคือการมีศิลปะสูงใจและอำนวยการให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ปฏิบัติภารกิจตามที่พึงประสงค์ด้วยการเชื่อฟัง เชื่อมั่น เคารพนับถือและร่วมมืออย่างจงรักภักดี หลักธรรมต่างๆ ในทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ผู้นำสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี เพื่อให้การบริหารคล่องไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาปรับและประยุกต์ ประกอบด้วย หลักอริยปัตถะ ๓ หลักหลักสังคหวัตถุ ๔ หลักพละ ๕ พรหมวิหาร ๔ เป็นต้น

๒. การบูรณาการหลักภาวะผู้นำเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระราชปัญญาโมลี (จรัล ทตฺตสิริ) ทั้ง ๖ ด้านที่โดดเด่น เป็นผู้นำที่สอดคล้องในพระพุทธศาสนา คือ ลักษณะของธรรมราชา และลักษณะของเทวราชา อีกทั้งสามารถประยุกต์ใช้เพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ กล่าวคือ รู้จักการใช้หลักอริยปัตถะ ๓ ในด้านการปกครอง รู้จักการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในด้านการปกครอง การใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในด้านการศึกษาสงเคราะห์ สาธารณสงเคราะห์และการสาธารณูปการ การใช้หลักพละ ๕ ในด้านการศึกษาและการเผยแผ่

๓. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระราชปัญญาโมลี (จรัล ทตฺตสิริ) ได้แก่ เป็นผู้ที่มีปัญญาและวิสัยทัศน์ และรู้จักวิธีการประพฤติประโยชน์ และสร้างแรง

* นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์) ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

บันดาลใจให้แก่ผู้ร่วมงาน ด้วยการพัฒนาระบบการบริหารงานในองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการทำงาน มีการคิดอย่างเป็นระบบ มีการทำงานเป็นทีม มีการแก้ไขปัญหาโดยยุติธรรม ตลอดจนการสร้างวิสัยทัศน์ให้แก่คณะสงฆ์เพื่อให้คณะสงฆ์มีส่วนร่วมกันทำงานในการบริหารกิจการทั้งหลายของคณะสงฆ์ไทย ซึ่งเป็นภาวะผู้นำที่ตรงตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ หลักอริยปัตถะ ๓ หลักสังคหวัตถุ ๔ หลักพละ ๕ พรหมวิหาร ๔ เป็นเบื้องต้น

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ , ภาวะผู้นำเชิงพุทธ , การบริหารกิจการคณะสงฆ์

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to examine the leadership concept of the Buddhist administration in Sangha Affairs. 2) to explore the integration of the Buddhist leadership in Sangha Affairs of Phrarajanyamoli (Jamrat Dattasiri). 3) to study the role of Sangha administration development of Phrarajanyamoli (Jamrat Dattasiri).

The research result was found that

1. The findings indicated that the Buddhist Leadership of the Sangha administration that is proper to right globalization era namely; The Buddhist leadership in Buddhism has focused on the importance of the individual. To enable the observation, training and self-improvement for responsibility, confidence and sufficiency. The leadership is the art and methods that peruse to perform of subordinate by obey, confidence, regards and cooperating. The various principles of Buddhism that is in Pititaka, the leadership can be applied it properly. For accomplishing and efficiency administration by relying on the Dhamma principle in Buddhism such as the three sovereignty, the four Sangahavatthu -s, the five Bala and the four Brahmavihara ect.

2. The integrating of the Buddhist leadership for Sangha administration of Phrarajanyamoli (Jamrat Dattasiri) have outstanding of 6 that conform to Buddhism namely; the characteristic of Dhammaraja and Devaraja. Moreover, he still applies the three sovereignty, the four Sangahavatthu -s, the five Bala and the four

Prahmavihara for Sangha administration. That is to say; the three sovereignty are the govern, the four Brahnavihara are the govern, the four Sangahavatthu –s are the the educational welfare, the public welfare and the public assistance, the five Bala are the education and propagation

3. The leadership development model of Sangha administration of Phrarajapanyamoli (Jamrat Dattasiri) namely; who have a wisdom, vision, how to make benefit and to making inspiration to the participants by systematic administration development in the Organization is learning recourse and there are the personnel development of learning, the competency of work, systematic thinking, team work and there is fairly solution including the creation of a vision to the Order for work together of Thai Sangha administration. That is the leadership according to Buddhism namely; the three sovereignty, the four Sangahavatthu –s, the five Bala and the four Brahnavihara ect.

Keywords : leadership , Buddhist leadership , Sangha administration

๑.บทนำ

ภาวะผู้นำ หมายถึง คุณธรรมความดีของบุคคลในทางสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามแก่สังคมและมนุษยชาติ เช่นคนมีสติปัญญา ความรู้ความสามารถ ความบากบั่นเอาจริง กล้าหาญ เสียสละ ความหนักแน่น ความอดทน และรอคอยได้ ความเมตตากรุณา ปราศจากดีต่อมนุษย์และสรรพสัตว์ทุกรูปทุกนาม รวมทั้งสามารถในการประสานงาน การชี้แจงแนะนำ ชักชวนให้บุคคลหรือกลุ่มคนที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไปให้เห็นร่วมกัน เห็นไปในแนวทางเดียวกัน จนรวมเป็นกลุ่มเดียวกันมีใจเดียวกันมุ่งมั่นทุ่มเทดำเนินไปในทิศทางเดียวกันเพื่อเป้าหมายที่ดี งามร่วมกันคนที่มีคุณธรรมอย่างนี้ เราเรียกว่า "ผู้นำ" หรือ "มีภาวะผู้นำ"

พระราชบัญญัติโมลี (จรัส ทตตสิริ) เจ้าคณะจังหวัดลำพูน เป็นพระสงฆ์อีกรูปหนึ่งที่มีภาวะผู้นำในด้านต่างๆ ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้นำด้านการพัฒนาทางด้านวัตถุ รวมไปถึงทางด้านจิตใจและสังคม โดยมีผลงานที่โดดเด่นในหลายด้านและเป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชน เช่น การอุปถัมภ์วัดในเขตการปกครอง พัฒนาจิตใจประชาชนในจังหวัดด้วยการจัดกิจกรรมอันส่งเสริมศีลธรรมและจริยธรรม

* พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตโต), สงฆ์ผู้นำสังคม , (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๕๒.

อีกทั้งยังเป็นผู้นำเผยแพร่ในเรื่องของหลักธรรมและคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และท่านยังมีศีลจารวัตรที่ดีงาม ด้านปฏิปทาตามพระวินัย ถือได้ว่าเป็นพระเถระที่น่าเลื่อมใสศรัทธา อธิบายธรรมะได้ละเอียดและสามารถอธิบายธรรมะ ให้เป็นที่เข้าใจง่ายแก่คนทุกระดับชั้น ทำให้เกิดความศรัทธาแก่ผู้ที่ได้รับฟัง และยังเป็นพระเถระที่มีความรู้ มีความชำนาญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอีกด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำในคัมภีร์พระพุทธศาสนา บทบาทภาวะผู้นำของพระราชปัญญาโมลี (จรัส ทตฺตสิริ) และวิเคราะห์บทบาทภาวะผู้นำในการกิจ ๖ ด้านของพระราชปัญญาโมลี (จรัส ทตฺตสิริ) ต่อการพัฒนองค์กรสงฆ์ จังหวัดลำพูน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาภาวะผู้นำในองค์กรคณะสงฆ์ และพุทธศาสนิกชนในจังหวัดลำพูนสืบต่อไป

๒. วัตถุประสงค์การวิจัย

- ๒.๑ เพื่อศึกษาแนวคิดภาวะผู้นำเชิงพุทธในการบริหารกิจการคณะสงฆ์
- ๒.๒ เพื่อศึกษาบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระราชปัญญาโมลี (จรัส ทตฺตสิริ)
- ๒.๓ เพื่อศึกษาการบูรณาการหลักภาวะผู้นำเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระราชปัญญาโมลี (จรัส ทตฺตสิริ)

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

- ๑) ศึกษาข้อมูลพระไตรปิฎก เอกสาร ตำรา ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์
- ๒) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระราชปัญญาโมลี (จรัส ทตฺตสิริ) ที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดลำพูน จากรองเจ้าคณะภาค ๗ พระสังฆาธิการ เลขาธิการเจ้าคณะในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดลำพูน และผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดลำพูน ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม จังหวัดลำพูน ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน

๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ได้แก่ รองเจ้าคณะภาค ๗ พระสังฆาธิการ เลขาธิการเจ้าคณะในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดลำพูน และผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา

แห่งชาติจังหวัดลำพูน ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม จังหวัดลำพูน
ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน มีจำนวน ๑๕ รูป/คน

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัยโดยศึกษา
เอกสารวิชาการและจากงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยมีขั้นตอน
ดังนี้

๑. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ
๓. สร้างเครื่องมือ จากการรอบเนื้อหาในคำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย
๔. เสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่
ปรึกษาแนะนำ

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก
(In-depth Interview) ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จัดเก็บรวบรวมในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท
ประกอบด้วย

(๑) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

คือ การเก็บข้อมูลภาคสนามหรือจากพื้นที่ ที่ทำการศึกษาวิจัย ซึ่งเป็นข้อมูลหลักในการ
วิจัยครั้งนี้ เป็นข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview)
ทั้งนี้เพราะการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และทำการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสนทนา ด้วยเทป
บันทึกเสียง ทั้งนี้ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ ๑-๒ ชั่วโมง

(๒) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

คือ การเก็บข้อมูลเอกสาร (Documentary) โดยการศึกษาค้นคว้าจากสารงานวิจัยต่างๆ
ซึ่งประกอบด้วย นโยบาย แผนงาน และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เอกสารทางวิชาการ รายงานวิจัย
บทความวารสาร วิทยานิพนธ์ ตลอดจนรายงานการประชุมต่างๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอันจะ
ทราบถึงปัจจัยและบริบทของการพัฒนาภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative
Research) ซึ่งข้อมูลที่รวบรวมเกิดจากการประมวลเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนั้นการ
วิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยจัดลำดับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์
เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอในรูปแบบการพรรณนา

๔. ผลการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูล การวิจัยเรื่อง ผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระราชปัญญาโมลี (จรัส ทตฺตสิริ) ทำให้เกิดการอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ว่า พระราชปัญญาโมลี (จรัส ทตฺตสิริ) มีแนวคิดตลอดถึงวิธีการปกครองคณะสงฆ์ ที่สอดคล้องกับหลักพระธรรมวินัยตาม พระพุทธบัญญัติปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และมติมหาเถรสมาคม พร้อมกับบูรณาการกับหลักพุทธธรรม เช่นหลักอริยปธาน ๓ หลักหลักสังคหวัตถุ ๔ หลักพละ ๕ พรหมวิหาร ๔ เป็นต้น ซึ่งใช้เป็นสื่อ นำปกครองคณะสงฆ์ รวมถึงนำแนวคิดของพระเดชพระคุณ ฯ เองมาใช้ในการบริหารการปกครองคณะสงฆ์ ด้านการศึกษา ด้านการศาสนสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านสาธารณสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการ

๔.๑ ด้านการปกครอง จากที่พระราชปัญญาโมลี (จรัส ทตฺตสิริ) ได้มีแนวคิดในการปกครองคณะสงฆ์โดยอาศัยหลักภาวะผู้นำ หลักกฎหมายบ้านเมืองเป็นหลัก เสริมด้วยกฎหมายคณะสงฆ์ และได้นำหลักจารีตประเพณี หลักความเป็นลูกศิษย์กับอาจารย์ ผสมผสานด้ายหลักการเอาใจใส่ และหลักพระธรรมวินัย โดยนำหลักดังกล่าวมารวมกันและปรับประยุกต์ใช้เพื่อกำหนดเป็น กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับเพื่อใช้ควบคุมความประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุ สามเณรและศิษย์วัด ด้วยงานด้านการปกครองคณะสงฆ์เป็นบทบาทที่สำคัญโดยเฉพาะสำหรับพระผู้ใหญ่ต้องดูแลพระบวชใหม่และพระในปกครอง โดยเป้าหมายของการจัดการปกครองที่แท้จริง เพื่อบำบัดการศึกษาคณะสงฆ์ เพื่อไม่ให้เกิดการเบียดเบียนสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อย

๔.๒ ด้านการศึกษา จากที่พระราชปัญญาโมลี (จรัส ทตฺตสิริ) ได้นำแนวคิดการบริหารกิจการคณะสงฆ์มาบริหารกิจการคณะสงฆ์กับคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบันด้านการศึกษาสามารถสรุปได้ว่าพระเดชพระคุณฯ มีการนำแนวคิดทั้งเชิงรับ และเชิงรุก พระเดชพระคุณฯ นั้น เป็นผู้ มีปัญญา คือ มีหุตาโว มีความคิดกว้างไกล สามารถจำแนกบุคคล และเหตุการณ์ และได้ปลุกศรัทธาของผู้เรียนเห็นความสำคัญของการศึกษาและหาแรงหนุนบำรุงอุปถัมภ์ในด้านการศึกษา อีกทั้งยังมีการส่งเสริมให้คณะสงฆ์มีส่วนร่วมในการบริหารพัฒนาบุคลากรคณะสงฆ์ให้มีความรู้ในด้านต่างๆ

๓.๓ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จากที่พระราชปัญญาโมลี (จรัส ทตฺตสิริ) ได้ตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาเพื่ออุดหนุนส่งเสริมพระภิกษุสามเณรให้ได้ศึกษา รวมถึงสงเคราะห์กุลบุตรกุลธิดาของพุทธศาสนทายาทให้มีที่เรียนด้วยการสนับสนุนโรงเรียนการกุศล อันเป็นการสงเคราะห์ให้ทั้งที่เรียนและความรู้ไปพร้อมกัน พระเดชพระคุณฯ ท่านมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีหลักพรหมวิหารธรรม และหวังประโยชน์สุขแก่ส่วนรวมเป็นหลัก

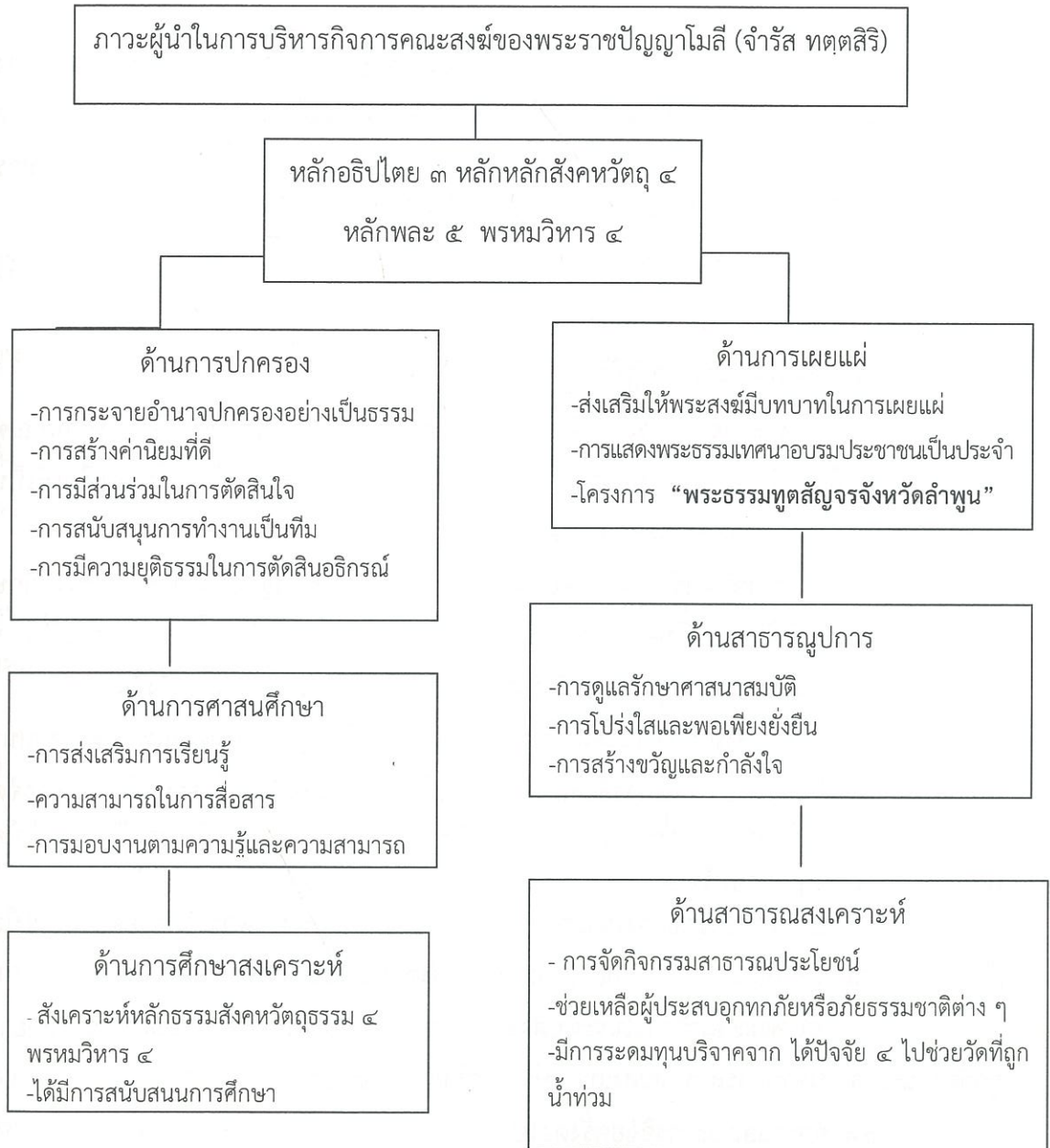
๔.๔ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จากที่พระราชปัญญาโมลี (จรัส ทตฺตสิริ) ได้มีรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในด้านเผยแผ่ พบว่า คือ การเผยแผ่ไปในการอบรม ในการสั่งสอนประชาชนให้นำธรรมะจริงไปสั่งสอน จัดโครงการจัดอบรม เอาธรรมะคำสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนาแท้ ๆ ไปอบรมประชาชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ ให้มีการประพฤติปฏิบัติ

เรียบร้อยดี ถ่ายทอดความคิดในงานประพันธ์หลายประเภทให้ศิษยานุศิษย์ บริหารเวลาอย่างมีประสิทธิภาพในเผยแผ่ ประพันธ์งานวรรณกรรมรูปแบบกวี สอดแทรกด้วยปรีชาธรรมไว้ด้วยอุบายอันแยบยล ปฏิบัติให้เห็นเป็นการเผยแผ่ มีพุทธวิธีการสื่อสารโดยใช้หลักพล ๕ ที่ใช้ในการบริหารงาน โดยอาศัยหลักครองตน ครองคน ครองงาน เน้นคุณภาพการเป็นผู้นำที่ดี ทั้งด้านคุณภาพด้านจิตใจ มีความมุ่งมั่นในการเผยแผ่

๕.๕ ด้านสาธารณูปการ จากที่พระราชปัญญาโมลี (จรัส ทตฺตสิริ) ได้มีแนวคิดเกี่ยวกับการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถาน สิ่งก่อสร้างต่างๆ โดย ได้มีการดูแลรักษาศาสนสมบัติ สร้างความโปร่งใสและพอเพียงยั่งยืน ป้องกันความผิดพลาดและความรั่วไหล และป้องกันข้อครหาเป็นการแสดงความบริสุทธิ์ใจของผู้บริหารและผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องในเรื่องการเงินทุกระดับทุกจุดให้มีสถิติการรับเงินจากแหล่งต่าง ๆ และการจ่ายเงินประเภทต่าง ๆ เพื่อประกอบการพิจารณาวางแผนการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ได้ถูกต้องและเหมาะสมกับลำดับความสำคัญเร่งด่วนเป็นที่สบายใจแก่ทุกฝ่าย ได้แก่ ทายก ทายิกา ผู้มีจิตศรัทธาที่บริจาค นับตั้งแต่เจ้าอาวาส ผู้บริหารงานวัด ผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบที่เกี่ยวกับการเงินของวัด ตลอดถึงพระภิกษุสามเณร

๕.๖ ด้านสาธารณสงเคราะห์ จากที่พระราชปัญญาโมลี (จรัส ทตฺตสิริ) ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับงานสาธารณสงเคราะห์ โดยใช้หลักหารต่างๆ เพื่อเป็นตัวกำหนดนโยบาย ให้พระสงฆ์ต้นตัวเมื่อเกิดเหตุเดือดร้อนกับชาวบ้านหรือชุมชน ก็ให้ออกไปดูแลบ้าง หากช่วยเหลืออะไรไม่ได้อย่างน้อยปลอบใจเขาก็ยังดี หากชุมชนขอคำปรึกษา ก็ต้องให้คำปรึกษา อย่างนิงเฉย หากเป็นเรื่องที่เราช่วยไม่ได้ อย่างน้อยเราก็ช่วยด้านวัตถุสิ่งของก็ได้ เช่น ข้าวปลาอาหาร เป็นต้น ทั้งยังมีการสร้างแรงจูงใจให้พระสังฆาธิการในเขตปกครองให้สนับสนุนเสียสละทุนทรัพย์ช่วยเหลือและยังมีการนำของจากการรับบริจาคมาช่วยเหลือชาวบ้านที่ประสบภัยเดือดร้อน โดยจัดกิจกรรมอันเป็นสาธารณประโยชน์แก่ประชาชนและชุมชน นำคณะสงฆ์ส่วนราชการ และประชาชนชาวจังหวัดลำพูน ร่วมบริจาคเครื่องอุปโภค บริโภค เพื่อไปช่วยเหลือผู้ประสบภัย พระเดชพระคุณ ฯ ให้การส่งเสริมสาธารณสงเคราะห์ ประโยชน์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัด ได้มีการกำหนดนโยบายการส่งเสริมสาธารณประโยชน์เพื่อสงเคราะห์ประชาชนและพระภิกษุสามเณรในเขตการปกครองจังหวัดลำพูน

๕. สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

แผนภาพ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๖. ข้อเสนอแนะ

๖.๑ ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

๑) หน่วยงานองค์กรเชิงพุทธควรทำหน้าที่เผยแผ่ประชาสัมพันธ์ไปยังกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ให้เห็นความสำคัญและสนับสนุนผลักดัน ส่งเสริม ให้ตระหนักและเล็งถึงของการนำหลักภาวะผู้นำเชิงพุทธ มาใช้เพราะเป็นทฤษฎีที่ช่วยสร้างภาวะผู้นำแบบแท้จริง

๒) หน่วยงานองค์กรเชิงพุทธควรปลูกฝังไปยังครูบาอาจารย์ ที่ทำหน้าที่สอน หรือ เป็นนักบริหารในสถาบันที่เกี่ยวข้องโดยเสริมสร้างภาวะผู้นำให้แสดงออก

๓) คณะสงฆ์ควรส่งเสริมให้ผู้พระสังฆาธิการเป็นผู้รอบรู้ทางหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาควบคู่ไปกับความชำนาญการทางพระพุทธศาสนาในแต่ละด้าน

๔) คณะสงฆ์ควรส่งเสริมให้ผู้พระสังฆาธิการเป็นผู้นำในการบูรณาการในการบริหาร กิจการคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๕) คณะสงฆ์ควรส่งเสริมให้ผู้พระสังฆาธิการได้ศึกษาทั้งทางคตฺโลกและคตฺธรรมแล้ว นำมาบูรณาการบริหารคณะสงฆ์ให้ทันสมัยยิ่งขึ้น

๖.๒ ข้อเสนอแนะการปฏิบัติ

๑) พระสังฆาธิการในระดับต่าง ๆ ควรให้ความสำคัญต่อการกำหนดกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับที่ใช้ในการปกครองพระภิกษุสามเณร และลูกศิษย์ภายในวัดเพื่อให้เป็น พระสังฆาธิการที่รู้จักการวางแผนและทำงานอย่างเป็นระบบ

๒) พระสังฆาธิการในระดับต่าง ๆ ควรให้ความสำคัญกับการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรภายในวัดให้ได้รับการศึกษาด้วยการสนับสนุนด้านทุนการศึกษาหรือสนับสนุนในด้านอื่น ๆ กับพระภิกษุสามเณรที่ขาดแคลนทุนทรัพย์เพื่อพัฒนาศาสนทายาทให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

๓) พระสังฆาธิการในระดับต่าง ๆ ควรให้ความสำคัญกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยการเผยแผ่ไปในการอบรม ในการสั่งสอนประชาชนให้นำธรรมะจริงไปสั่งสอน จัดโครงการจัด อบรม เอาธรรมะคำสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนาแท้ ๆ ไปอบรมประชาชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ ให้มีการประพฤติปฏิบัติเรียบร้อยดี

๔) พระสังฆาธิการในระดับต่าง ๆ ควรมีการบริหารจัดการวัดด้วยความโปร่งใส เรียนรู้ศาสตร์สมัยใหม่เกี่ยวกับเครื่องมือสื่อสารต่างๆ ในสังคมปัจจุบัน

๕) พระสังฆาธิการในระดับต่าง ๆ ควรศึกษาเกี่ยวกับการสาธารณสุขสงเคราะห์อย่าง ถูกต้อง และทำงานด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์อย่างจริงจังและจริงใจ

๖.๓ ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับหลักและวิธีการเผยแผ่ธรรมของพระราชาปัญญาโมลี ว่าท่านมีหลักการ วิธีการ และมีแนวความคิดการเผยแผ่ธรรมอันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมได้อย่างไร

๒) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจ ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระราชาปัญญาโมลี (จำรัส ทตฺตสิริ)

๓) ศึกษาบทบาทภาวะผู้นำของเจ้าคณะจังหวัดลำพูนกับจังหวัดอื่นๆ ในด้าน การศึกษาและการเผยแผ่หลักพุทธธรรม

๔) ศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำในองค์กรสงฆ์กับองค์การบริหารส่วนตำบลระดับ ทองถิ่นในแง่ของการพัฒนาชุมชนด้านวัตถุและจิตใจ

บรรณานุกรม

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

กฤต ศรียะอาจ. "หลักการปกครองของขงจื้อ", พุทธศาสตร์ปริทัศน์. ปีที่ ๔๔ มกราคม ๒๕๔๘.

พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตโต), สงฆ์ผู้นำสังคม, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

ธิดินัดดา จินาจันทร์, "กลวิธีการใช้ภาษาในการสร้างเรื่องชาดก: กรณีศึกษาจากสุวัณณสังขราชกุมารชาดก", วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๓.

ประสาธ สุขเกษม, "บทบาทของพระภิกษุสงฆ์ในการขัดเกลาทองสังคมแก่เยาวชน: ศึกษากรณีค่ายคุณธรรมวัดอู๋มอญ จังหวัดเชียงใหม่", วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๒.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), รัฐศาสตร์และจริยธรรมนักรการเมืองแนวพุทธ, กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๘.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), เมืองไทยจะวิฤติถ้าคนไทยมีศรัทธาวิปริต, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๗.

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ ตรี (๑) และ (๓) และกฎหมายเถรสมาคมฉบับที่ ๒๓ พ.ศ.๒๕๔๑ ข้อ ๕.

สุรพงษ์ จันลิ้ม, "ศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมจากชาดก ตามที่ปรากฏในสารการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาพุทธศักราช ๒๕๔๔", วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.